

TÜRK ANTRENÖRLERİN YILMAZLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

EVALUATION OF RESILIENCE LEVELS OF THE TURKISH COACHES

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KIRIMOĞLU
Mustafa Kemal Üni. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
hkirim2005@gmail.com

Uzm. Psk. Gülşen FİLAZOĞLU ÇOKLUK
İlkadım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Okulu
gulsenfilazoglu@googlemail.com

Öğr. Gör. Dr. Yunus YILDIRIM
Mustafa Kemal Üni. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
ynsyldrm69@gmail.com

Öz

Bu çalışmada, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün (GSGM), Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri (GSİM) bünyesinde görev yapan antrenörlerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye genelinde hizmet veren Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (81 İl) antrenörleri oluştururken, örneklem grubu ise bu illerden tesadüfi örneklem yöntemi ile belirlenmiş 38 il merkezinde faal olarak görev yapan 31 farklı branştan 73'ü kadın ve 287'si erkek olmak üzere genel toplamda 360 antrenör oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gürgeç (2006) tarafından geliştirilen "Yılmazlık Ölçeği" kullanılmıştır.

Sonuç olarak; araştırmaya katılan antrenörlerin cinsiyet, medeni durum, takım ya da bireysel spor antrenörü olması değişkenleri açısından yılmazlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Buna karşın, katılımcıların eğitim durumları ile yılmazlık ölçeği toplam ve alt boyutlarından elde etmiş oldukları puanların karşılaştırılmasında ortaöğretim eğitimi almış olanlar ile lisans ve yüksek lisans eğitimi almış olanlar arasında $p<0,05$ düzeyinde lisans ve yüksek lisans eğitimi almış olanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Yapılan tüm değerlendirmeler sonucunda, araştırmaya katılan antrenörlerin toplam yılmazlık ve alt boyut puanlarının değerlendirilmesine göre; yüksek düzeyde yılmazlık algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak antrenörler üzerine ilk defa yapılan bu çalışma sonuçlarına göre bir genelleme yapmanın doğru olmayacağı düşünülmektedir. Konuya ilişkin olarak genelleme yapılabilmesi için gerek ulusal gerekse uluslararası karşılaştırmalarında yapıldığı çalışmalara ihtiyaç olduğu vurgulanabilir.

Anahtar Kelimeler; Antrenör, Yılmazlık, Spor.

Abstract

The aim of the present research is to evaluate the resilience levels of coaches who were employed at Province Directorate of Youth and Sports of General Directorate of Youth and Sports. Resilience Scale developed by Gürgeç (2006) and "Personal Information Form" developed by the researchers were used in order to determine the resilience levels of the coaches.

The population of the research was consisted of coaches employed at Province Directorate of Youth and Sports (from 81 cities). The case study of the research was made up by a total of 360 coaches (73 female coaches and 287 male coaches out of 31 different sports branches) who were working actively in 38 city centers and were selected with random sampling method.

As a result, we could not find any significant difference between resilience levels of the participant coaches and sex, marital status, being a coach of team sports or individual sports. However, the comparison of educational status and the total scores and subscale-scores obtained from the Resilience Scale yielded a significant difference between coaches with high school degree and those with graduate and master's degree in favor of coaches with graduate and master's degree ($p<0.05$).

In the comparison of employment state of the Turkish trainers and the total scores and subscale-scores obtained from the Resilience Scale, we found a significant difference in terms of employment variable in the subscales of "initiative" and "foresighted" between permanent participants (coaches working as permanent employees) and contract participants (coaches working as contract employees) and national participants in favor of national participants ($p<0.05$).

Key Words: Trainer (Coach), Resilience, Sports.

* Bu çalışma International Council for Coach Education, 6th. Continental Coach Conference, Sözel Bildiri Olarak Sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Antrenör sporcuların fiziksel, fizyolojik, zihinsel, duygusal (psikolojik) ve sosyal kapasitelerinin amaçlı davranışlarla geliştirilmesine yardımcı olan ve bunun için antrenmanın bilimsel amaçlarını yerine getiren özel eğitim ve öğretim almış kişi (Konter, 1996) olarak tanımlanmaktadır.

Bu denli geniş yelpazede hizmet beklenen antrenörlerin gerek mesleklerini icra etmedeki istekleri gerekse de mesleklerini icra ederken karşılaşılabilecekleri güçlüklerle mücadele edebilme kabiliyetleri antrenörlerden beklenen hizmetlerin amacına ulaşmasında önemlidir. Nitekim ruh sağlığı yüksek olan bireylerin verimleri yüksek olacağından, topluma katkılarının da o ölçüde yüksek olacağı (Ersever, 1994; akt: Akbayır ve Taş, 2009) vurgulanmaktadır. Mesleğini seven, mücadelecisi, kendini sürekli yenileyen ve zor koşullara dayanma gücü yüksek antrenörlerin çokluğu hem gelecek neslin her açıdan sağlıklı ve istendik yetişmesinde, hem de spor hizmet ve faaliyetlerinin amaç ve hedeflerine ulaşmasında önem arz etmektedir.

Ruh sağlığının yüksek olması, mücadelecisi olabilme, zor şartlara göğüs gerebilme ve dayanabilme gibi özelliklere sahip olma ise ilgili literatürde “*Yılmazlık, Psikolojik Sağlık ve Kendini Toparlama Gücü*” gibi farklı kavramlar ile ifade edilmektedir.

Yılmazlık “resilience” kavramı ülkemize Öğülmüş (2001) tarafından kazandırılmış, yılmazlık kavramı ise, olumsuzluklara rağmen başarmayı sağlayan kişisel nitelikleri içeren bir kavram olarak özetlenmiş ve yılmazlık kavramını etkilediği düşünülen üç temel faktörün; risk faktörleri, olumlu sonuçlar ve koruyucu faktörler olduğu bildirilmiştir (Gürgân, 2006a).

Yılmaz birey sosyal açıdan arkadaşlık geliştirme, iyi iletişim becerilerine sahip olma, dili iyi kullanabilme, atılganlık, olayları planlama ve kontrol altına alma gibi özelliklere sahiptir. Duygusal açıdan ise güçlü bir özgüvene, duygularının farkında olma ve kendini denetleme gücüne, iyimserlik, mutluluk gibi özelliklere sahip olma şeklinde tanımlanmaktadır (Toprak, 2009).

Yurt içi ve yurt dışı literatüre göre, yılmaz kişilik yapısına sahip olan bireylerin, kendi gücünün, becerilerinin ve kapasitesinin farkında olma, yüksek benlik saygısına ulaşma, içsel olarak güdülenme gibi karakter özelliklerinin bir birleşimini gerektirdiği, problem çözme ve iletişim kurma becerilerinin yüksek olduğu, problemlerini çözmede etkili başa çıkma yöntemlerini tercih ettikleri ve bağımsız hareket edebilen bir yapıya sahip oldukları, iyimserlik, umut, öz-kontrol, benlik saygısı, yaratıcılık ve iç odaklı kontrol ile ilgili ilişkilerin bulunduğu, yılmazlık becerisinin düşük seviyede olması durumunda ise, mesleki tükenmişlik düzeyinin yüksek olduğu, meslek hayatında stres yaratan pek çok durumla baş etmek zorunda kaldıkları, bu durumun onarılmaması halinde stresin, depresyon, iş tatmininde düşme ve hastalıklara karşı direncin azalması gibi sonuçlar doğurabileceği ifade edilmektedir (Clark, 2009; Kararımak, 2007; Gürgân, 2006b; Margalit, 2003; akt. Bobek, 2002; Miller, 2002; Jew et al, 2000; Kroger, 1999; Vance & Sanchez, 1998; Gordon, 1996; Rak ve Patterson, 1996; Benard, 1996; Brooks 1994).

Öyleyse Türkiye’de sporun alt yapısının oluşturulabilmesinde ve geleceğin sporcularını yetiştirmede önemli bir rol üstlenen antrenörlerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi, gelecekteki spor hizmet ve faaliyetlerinin sağlıklı bir biçimde yol almasında önemlidir. Bu maksatla araştırma Türkiye Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri bünyesinde çalışan antrenörlerin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi amacıyla odaklanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli ve betimsel istatistik modeli kullanılmıştır. Karasar, (2005)’e göre tarama modeli, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, 2010 yılında Türkiye genelinde (81 İl) hizmet veren Gençlik ve Spor İl müdürlükleri bünyesinde ve il merkezinde çalışan (Kadrolu-Sözleşmeli ve Milli) antrenörler oluşturmuştur. Örneklem grubunu ise, bu illerin 38’inden, 73’ü kadın ve 287’si erkek antrenör olmak üzere genel toplamda 360 gönüllü katılımcı oluşturmuştur.

Antrenörlerin yılmazlık düzeyleri; cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, mesleki hizmet yılları, kadrolu olma durumu, medeni durumları, takım ya da bireysel spor antrenörü olması bakımından karşılaştırılmıştır.

2.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada antrenörlerin yılmazlık düzeylerini belirlemek için Gürkan, (2006a) tarafından geliştirilen “Yılmazlık Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Yılmazlık Ölçeği;

Yılmazlık ölçeği Gürkan, (2006a) tarafından üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerini belirlemek üzere geliştirilmiştir. Yılmazlık Ölçeği 50 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten 50 ile 250 puan arasında puan alınabilmektedir. Puanların artması yılmazlık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirliği ile Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenilirliğini test etmek amacıyla ölçek bir ay ara ile uygulanmıştır. Uygulama sonucu yapılan analiz sonucunda birinci ve ikinci uygulamada alınan puanlar arasındaki korelasyon .89 olarak bulunmuştur ($p < .001$). Cronbach Alfa Güvenirliği iç tutarlılık için yapılan çalışmada yine aynı grupta, ilk ve ikinci uygulama için ayrı ayrı hesaplanan Cronbach

Alfa değeri sırasıyla .78 ve .87 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmasına katılan grup için hesaplanan Cronbach Alfa değeri de (.80) yukarıdaki değerlere oldukça yakındır.

Ölçeğin geçerlik çalışmasında ise ölçüt geçerliği ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğinin incelenmesinde yılmazlıkla kavramsal ilişkisi daha önceki araştırmalarda gösterilmiş bazı değişkenlerle korelasyonları incelenmiştir. Bu değişkenler uzman kişiler tarafından da uygun görülen kontrol odağı, problem çözme becerisi, öğrenilmiş çaresizlik, umutsuzluktur. Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan faktör analizi sonucunda, toplam varyansın %57.56'sını açıklayan 50 maddenin 8 faktörde toplandığı görülmüştür. Bu faktörler sırasıyla “güçlü olma”, “girişimci olma”, “iyimser olma/ yaşama bağlı olma”, “iletişim/ilişki kurma”, “öngörü”, “amaca ulaşma”, “lider olma”, “araştırmacı olma”dır (Gürgân, 2006a).

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin hesaplanmasında ve değerlendirilmesinde SPSS 16,0 istatistik programı kullanılmıştır. Veriler yüzde (%) ve frekans tabloları verilerek özetlenmiştir.

Verilerin normallik sınaması One-Sample Kolmogorov-Smirnov test ile yapılmış olup verilerin normal dağılım gösterdiği varsayımı sağlanmıştır. Veriler parametrik testlerden, bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü ANOVA ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada hata düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin analizinde kullanılan bu teknikler betimsel istatistik kapsamındadır (Büyüköztürk, 2006).

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulgu ve yorumlarına yer verilmiştir. Veriler öncelikle katılımcıların eğitim durumlarına göre analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Antrenörlerin toplam yılmazlık ve yılmazlık alt ölçek puanları ile eğitim durumları arasındaki ilişkinin incelendiği Tablo 1’deki bulgulara göre “antrenörlerin eğitim durumları ile girişimci olma, iyimser olma/ yaşama bağlı olma ve lider olma” alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip olan antrenörlerin Girişimci Olma, İyimser Olma/Yaşama Bağlı Olma ve Lider Olma düzeyleri ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan antrenörlere oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Yılmazlık Düzeylerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi

	Eğitim Durumu	N	Mean Rank	Chi-Square	P
Yılmazlık Toplam	Ortaöğretim	52	150,72	10,902	,012
	Lisans	279	181,20		
	Yüksek Lisans	27	231,87		
	Doktora	2	164,00		
Güçlü Lider Olma	Ortaöğretim	52	159,61	7,235	,065
	Lisans	279	179,99		
	Yüksek Lisans	27	225,83		
	Doktora	2	183,50		
Girişimci Olma	Ortaöğretim	52	153,02	10,136	,017
	Lisans	279	180,93		
	Yüksek Lisans	27	230,87		
	Doktora	2	155,50		
İyimser Olma/Yaşama Bağlı Olma	Ortaöğretim	52	144,18	11,844	,008
	Lisans	279	184,10		
	Yüksek Lisans	27	219,37		
	Doktora	2	97,25		
	Total	360			
İletişim/İlişki Kurma	Ortaöğretim	52	160,29	4,783	,188
	Lisans	279	181,08		
	Yüksek Lisans	27	213,39		
	Doktora	2	181,50		
Öngörü	Ortaöğretim	52	170,79	5,576	,134
	Lisans	279	179,01		
	Yüksek Lisans	27	220,11		
	Doktora	2	105,50		
Amaca Ulaşma	Ortaöğretim	52	154,65	6,313	,097
	Lisans	279	183,80		
	Yüksek Lisans	27	202,87		
	Doktora	2	90,75		
Lider Olma	Ortaöğretim	52	154,60	10,868	,012
	Lisans	279	179,96		
	Yüksek Lisans	27	235,43		
	Doktora	2	187,25		
Araştırmacı Olma	Ortaöğretim	52	159,43	3,441	,329
	Lisans	279	182,61		
	Yüksek Lisans	27	200,19		
	Doktora	2	168,00		

Tablo 2: Katılımcıların Yılmazlık Düzeylerinin Mesleki Yıl Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi

	Meslek Yılı	N	Mean Rank	Chi-Square	P
Yılmazlık Toplam	1-5	212	186,76	4,755	,313
	6-10	60	170,42		
	11-15	29	149,12		
	16-20	20	167,50		
	21-25	39	191,97		
Güçlü Lider Olma	1-5	212	182,46	4,021	,403
	6-10	60	179,80		
	11-15	29	150,14		
	16-20	20	169,53		
	21-25	39	199,12		
Girişimci Olma	1-5	212	192,26	9,832	,043
	6-10	60	159,02		
	11-15	29	143,50		
	16-20	20	161,23		
	21-25	39	187,00		
İyimser Olma/Yaşama Bağlı Olma	1-5	212	192,38	9,091	,059
	6-10	60	168,64		
	11-15	29	144,12		
	16-20	20	148,65		
	21-25	39	177,54		
İletişim/İlişki Kurma	1-5	212	190,10	7,142	,129
	6-10	60	170,03		
	11-15	29	142,31		
	16-20	20	161,90		
	21-25	39	182,35		
Öngörü	1-5	212	180,46	7,812	,099
	6-10	60	181,05		
	11-15	29	137,71		
	16-20	20	188,78		
	21-25	39	207,46		
Amaca Ulaşma	1-5	212	179,26	1,737	,784
	6-10	60	176,71		
	11-15	29	186,24		
	16-20	20	164,00		
	21-25	39	197,26		
Lider Olma	1-5	212	181,90	2,094	,718
	6-10	60	172,63		
	11-15	29	167,69		
	16-20	20	206,53		
	21-25	39	181,15		
Araştırmacı Olma	1-5	212	180,68	1,588	,811
	6-10	60	169,47		
	11-15	29	185,36		
	16-20	20	176,85		
	21-25	39	194,77		

Yapılan istatistikî inceleme sonucunda mesleki çalışma süre değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından girişimci olma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. 1 – 5 yıl arası mesleki çalışma süresine sahip olan antrenörlerin girişimci olma düzeyleri, 11 – 15 yıl arası mesleki çalışma süresine sahip olan antrenörlere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Katılımcıların Yılmazlık Düzeylerinin Kadro Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi

	Kadro Durumu	N	Mean Rank	Chi-Square	p
Yılmazlık Toplam	Kadrolu	137	173,16	5,260	,072
	Sözleşmeli	189	178,98		
	Milli	34	218,51		
Güçlü Lider Olma	Kadrolu	137	177,44	3,332	,189
	Sözleşmeli	189	177,14		
	Milli	34	211,49		
Girişimci Olma	Kadrolu	137	173,72	6,943	,031
	Sözleşmeli	189	177,45		
	Milli	34	224,78		
İyimser Olma/Yaşama Bağlı Olma	Kadrolu	137	177,45	,419	,811
	Sözleşmeli	189	180,98		
	Milli	34	190,15		
İletişim/İlişki Kurma	Kadrolu	137	174,13	1,252	,535
	Sözleşmeli	189	182,56		
	Milli	34	194,71		
Öngörü	Kadrolu	137	173,55	9,964	,007
	Sözleşmeli	189	176,02		
	Milli	34	233,43		
Amaca Ulaşma	Kadrolu	137	177,23	4,593	,101
	Sözleşmeli	189	176,37		
	Milli	34	216,62		
Lider Olma	Kadrolu	137	169,19	4,517	,105
	Sözleşmeli	189	183,42		
	Milli	34	209,85		
Araştırmacı Olma	Kadrolu	137	183,76	2,970	,227
	Sözleşmeli	189	173,75		
	Milli	34	204,90		

Tablo 3'te antrenörlerin toplam yılmazlık ve yılmazlık alt boyut puanları ile kadro durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan istatistikî inceleme sonucunda kadro durumu değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda; millilik kadrosuna sahip olan antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından girişimci olma ve öngörü düzeyi kadrolu ve sözleşmeli antrenörlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 4: Katılımcıların Yılmazlık Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek İçin Yapılan Kruskal Wallis-H Testi

	Yaş	N	Mean Rank	Chi-Square	P
Yılmazlık Toplam	20-25	35	167,20	10,790	,056
	26-30	119	184,71		
	31-35	111	188,02		
	36-40	37	142,16		
	41-45	30	163,75		
	46 ve üstü	28	218,04		
Güçlü Lider Olma	20-25	35	174,16	10,097	,073
	26-30	119	181,06		
	31-35	111	186,39		
	36-40	37	146,22		
	41-45	30	165,33		
	46 ve üstü	28	224,23		
Girişimci Olma	20-25	35	159,47	9,003	,109
	26-30	119	188,26		
	31-35	111	185,75		
	36-40	37	145,23		
	41-45	30	171,67		
	46 ve üstü	28	209,04		
İyimser Olma/Yaşama Bağlı Olma	20-25	35	167,36	11,432	,043
	26-30	119	198,43		
	31-35	111	182,20		
	36-40	37	136,08		
	41-45	30	168,70		
	46 ve üstü	28	185,32		
İletişim/İlişki Kurma	20-25	35	174,41	6,243	,283
	26-30	119	186,92		
	31-35	111	186,05		
	36-40	37	146,01		
	41-45	30	168,42		
	46 ve üstü	28	197,38		
Öngörü	20-25	35	176,70	11,698	,039
	26-30	119	172,99		
	31-35	111	188,78		
	36-40	37	144,12		
	41-45	30	185,98		
	46 ve üstü	28	226,54		
Amaca Ulaşma	20-25	35	152,49	4,485	,482
	26-30	119	185,36		
	31-35	111	180,37		
	36-40	37	181,78		
	41-45	30	171,22		
	46 ve üstü	28	203,61		
Lider Olma	20-25	35	169,90	8,388	,136
	26-30	119	188,79		
	31-35	111	180,01		
	36-40	37	148,15		
	41-45	30	168,75		
	46 ve üstü	28	215,82		
Araştırmacı Olma	20-25	35	159,54	6,450	,265
	26-30	119	185,15		
	31-35	111	181,39		
	36-40	37	163,45		
	41-45	30	171,45		
	46 ve üstü	28	215,63		

Tablo 4’de antrenörlerin toplam yılmazlık ve yılmazlık alt ölçek puanları ile yaşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan istatistikî inceleme sonucunda yaş değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir. 26 – 30 yaşları arasında olan antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma düzeyleri 36 -40 yaş arasında olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Yılmazlık alt boyutlarından öngörü boyutunda ise; 46 yaş ve üstünde olanların öngörü düzeyleri 36 – 40 yaş arasında olanlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Türk antrenörlerinin yılmazlık düzeylerinin incelenmesine yönelik yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmış, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur. Araştırmaya katılan antrenörlerin toplam yılmazlık ve alt boyut puanlarının değerlendirilmesine göre; yüksek düzeyde yılmazlık algısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak antrenörlerin yılmazlık düzeyleri üzerine ilk defa yapılan bu çalışma sonuçlarına göre bir genelleme yapmanın doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Antrenörlerin cinsiyet, medeni durum, takım ya da bireysel spor antrenörü olması değişkenleri açısından yılmazlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Bu duruma ilişkin olarak beden eğitimi ve spor öğretmenleri üzerine Kırımoğlu ve ark. (2010) tarafından yapılan “*İlk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi (hatay ili örneği)*” isimli çalışma bulguları, bu çalışmanın bulguları ile aynı paraleldedir. Söz konusu çalışmaya göre; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin cinsiyet ve medeni durum açısından katılımcıların yılmazlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Literatürde cinsiyet değişkeninin yılmazlık düzeyine etkisinin araştırıldığı farklı çalışmalara (Tassana ve ark., 2010; Terzi, 2008; Gürkan, 2006b; Özcan, 2005; Eitzen ve Pratt 1989) rastlanmıştır. Bu çalışmalarda katılımcıların çeşitli ve farklı yaş gruplarından oluştuğu ve katılımcıların (lise, üniversite ve üniversite mezunu (öğretmen) farklı yaş gruplarından oluşmasından yola çıkılarak, yaş ilerlemesinin de cinsiyetin değişkeni açısından yılmazlık düzeyine anlamlı bir etki yapmadığına dikkat çekilmiştir (Kırımoğlu ve Ark. 2010; Eitzen & Pratt 1989).

Çalışmanın bir başka bulgusunda antrenörlerin toplam yılmazlık ve yılmazlık alt ölçek puanları ile yaşları arasındaki ilişki incelenmiş, yapılan istatistikî inceleme sonucunda yaş değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma alt boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmiştir.

26 – 30 yaşları arasında olan antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma düzeyleri 36 -40 yaş arasında olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu durum yaşın artması karşısında yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma düzeylerini olumsuz etkilediği yolunda bir ipucu olarak algılanabilir. Nitekim konuya ilişkin bir başka

bulguda yılmazlık alt boyutlarından öngörü boyutunda ise; 46 yaş ve üstünde olanların öngörü düzeyleri 36 – 40 yaş arasında olanlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak bulgulanmıştır. Bu durum ise yaşın artmasının tecrübeye bağlı olarak öngörü boyutunu arttırmakta olduğuna işaret etmektedir. Araştırmanın katılımcıların yaşları açısından genç olma durumunun iyimserliği ve yaşama bağlı olmayı kuvvetlendirirken, yaşın ilerlemesinin mesleki deneyim ve tecrübe sayesinde öngörüü kuvvetlendirmektedir. Bu duruma ilişkin olarak yapılan benzer çalışmalarda aynı tespitleri işaret etmekte ve bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir (Burns et al, 2010; Oliver et al, 2010; Charles et al, 2003).

Araştırmanın bir başka değişkeni antrenörlerin eğitim durumları konusundadır. Elde edilen bulgulara göre; antrenörlerin eğitim durumları ile girişimci olma, iyimser olma/yaşama bağlı olma ve lider olma alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip olan antrenörlerin girişimci olma, iyimser olma/yaşama bağlı olma ve lider olma düzeyleri ortaöğretim düzeyinde eğitime sahip olan antrenörlere oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak bulgulanmıştır. Bu durum eğitimin iletişim kurabilme, lider kişilik özelliklerini geliştirme, öz güven gibi birçok olumlu kazanımlarının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bu sonuçlar (Coulter et al, 2010; Gucciardi et al, 2009; Sort and Sort 2004) çalışmalarından elde edilen bulgular eğitimin önemini destekler niteliktedir. Bununla birlikte eğitim düzeyinin artmasıyla ilişkili olarak özellikle liderlik ve iletişim kurabilme özelliklerinin antrenörlerde yüksek olmasının, sporcuların başarısını olumlu düzeyde arttırdığı yapılan araştırmalarda desteklenmiştir (Magnusen, 2010; Duehring et al 2009).

Çalışmada ilgi çekici bir bulgu olan ve mesleki hizmet yılına ilişkin olarak yapılan değerlendirmeye göre; mesleki çalışma süre değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından girişimci olma alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, 1 – 5 yıl arası mesleki çalışma süresine sahip olan antrenörlerin girişimci olma düzeyleri, 11 – 15 yıl arası mesleki çalışma süresine sahip olan antrenörlere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulgulanmıştır. Bu durumda bir öngörü olarak mesleğe yeni başlayan antrenörlerin daha araştırıcı ve deneyimsizliklerinden kaynaklı olarak her konuya karşı potansiyel bir merak içinde olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu sonuçlar Malinauskas et al, (2010)' un üniversite koçları üzerine yaptıkları çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Konuya paralel olarak Kırımoğlu ve ark. (2010)'nın çalışmaları sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki hizmet yılları ve yılmazlık düzeylerine ilişkin olarak yapılan değerlendirmede “mesleki hizmet yılı (1-5, 6-10, 11-15, 16-20, 21-25 ve diğer olan) öğretmenler arasında yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$)” ve mesleki hizmet süresinin yılmazlık düzeyine etki etmediği bildirilmiştir. Bu bulgu çalışma bulgusu ile tezat oluşturmaktadır. Öyleyse mesleki hizmet süresinin yılmazlık düzeyine etkisine ilişkin olarak daha fazla boylamsal metotla yapılan araştırmalara ihtiyaç olduğunu ve mevcut literatür bilgisi ile bir

genelleme yapılmasının doğru olmayacağını ve de farklı meslek gruplarında farklı sonuçların elde edilebileceğini söyleyebiliriz.

Yapılan istatistikî inceleme sonucunda kadro durumu değişkeni ile antrenörlerin yılmazlık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Buna göre; millilik kadrosuna sahip olan antrenörlerin yılmazlık alt boyutlarından girişimci olma ve öngörü düzeyi kadrolu ve sözleşmeli antrenörlere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Girişimci insanların, geçmişte yaşadıkları tecrübeler ile geleceği öngörebileceği ve geleceğe ait isabetli tahminlerde bulunabileceği Polat ve Aktop, (2010) ifade edilmektedir. Milli Antrenör kadrosunda bulunan antrenörlerin uluslararası müsabakalara katılımları ve elit sporcularla antrenmanlarda birlikte olmaları diğer antrenörlere oranla daha girişimci ve öngörü sahibi olmalarına katkıda bulunmuş olabilir. Nitekim milli takımlarda görev almak, milli sporcularla uluslararası arenalarda ülkeyi temsil etmek, söz konusu antrenörlerin kendilerine güven duygusunu geliştirebileceği gibi, onların genel kültür ve görgü düzeylerinde de olumlu etki sağlayabilir. Ancak bu durumun tam olarak nereden kaynaklandığına ilişkin olarak bilimsel temelli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırmadan elde sonuçlara dayalı olarak; antrenörlerin yüksek düzeyde yılmazlık düzeyine sahip olduklarını bildirmiş olmaları, geleceğin amatör, profesyonel ve milli sporcularını yetiştirecek olan bu antrenörlerin mesleklerini icra etmede karşılaşılabilecekleri risk faktörlerine dayanıklı, başarıma arzusu yüksek ve problem çözümede başarılı olabileceklerini ifade edilebilir. Ayrıca eğitim düzeyinin genel manada lisans ve yüksek lisans mezunu olan antrenörlerden oluşmuş olması ve bu durumun ortaöğrenim mezunlarına göre yüksek seviyede girişimci olma, iyimser olma/yaşama bağlı olma ve lider olma alt boyutlarına yansımaları, 1990'lı yıllardan bugüne beden eğitimi ve spor yüksekokullarının sayı ve alt bölümlerinin çoğalmasının bir yansımaları ifade etmekte olduğunu söylenebilir.

Türkiye Gençlik ve Spor İl müdürlüklerinde görev yapan antrenörlere yönelik olarak yapılmış olan bu çalışma, benzer çalışmaların olmamasından dolayı yeterli literatür desteği bulamamıştır. Ancak, bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için bir fikir verebilir. Dolayısıyla ülkemizde antrenörlerin yılmazlık düzeylerini belirleyici çalışmaların henüz yapılmamış olması nedeniyle, elde edilen bulguların yurtdışı çalışmalarla ve ülkemizdeki farklı meslek gruplarına (öğretmen adayları, öğretmen, sporcu, hemşire) yönelik yapılmış olan çalışmalarla tartışılması zorunlu kılmalıdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde çalışma konusu bir ilki yansıtmakta olup, bundan sonraki çalışmalara ışık tutabilir.

Çalışmamızın kesitsel bir araştırma olması, sonuçlarının genellenebilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle gelecekte yapılacak boylamsal çalışmalar tek bir ölçümün getirdiği sınırlılığı ortadan kaldıracaktır. Konuya ilişkin boylamsal çalışmaların yapılmasına, yılmazlık düzeyinin düşük olduğu tespit edilen antrenörlere verilecek eğitim programları ile bu becerinin

geliştirilmesine ve farklı coğrafi bölge özelliklerinde görev yapan antrenörlerin yılmazlık düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Akbayır, K. & Taş, Z. (2009). Türkiye’de matematik eğitimi ve öğretmen yetiştirmeye yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Journal of Qafqaz University*. 26 (1), 190-197.
- Benard, B. (1996). The foundations of the resiliency paradigm. Premier Issue.
- Bobek, B. L. (2002). Teacher resiliency: a key to career longevity. *Clearing House*; 75 (4).
- Burns, R.A., Anstey, K.J., Windsor, T.D. (2010). Subjective well-being mediates the effects of resilience and mastery on depression and anxiety in a large community sample of young and middle-aged adults. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*. Nov 12.
- Büyükoztürk, Ş. (2006). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, Ankara: Pacem Yayınları.
- Choowattanapakorn, Tassana; Aléx, Lena; Lundman, Berit; Norberg, Astrid; Nygren, Björn (2010) Resilience among women and men aged 60 years and over in Sweden and in Thailand. *Nursing and Health Sciences*, 12(3), 329-335.
- Clark, P. (2009). Resiliency in the practicing marriage and family therapist. *Journal of Marital and Family Therapy*. Oxford: 35(2). 231, 17.
- Coulter, T.J. Mallett, C.J, Gucciardi, D.F. (2010). Understanding mental toughness in Australian soccer: perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of Sports Science*. 28(7), 699-716
- Duehring, M.D., Feldmann, CR., Eben, WP. (2009). Strength and conditioning practices of United States high school strength and conditioning coaches. *Journal of Strength and Conditioning Research*. 23(8), 2188-203.
- Eitzen, D.S. & Pratt, S.R. (1989). Gender differences in coaching philosophy: the case of female basketball teams. *Research Quarterly Exercise and Sport*. 60(2), 152-8.
- Gordon, K. (1996). Resilient Hispanic Youths’ Self-Concept and Motivational Patterns. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*. 18 (1), 63.
- Gucciardi, D.F., Gordon, S., Dimmock, J.A., Mallett, C.J. (2009). Understanding the coach's role in the development of mental toughness: perspectives of elite Australian football coaches. *Journal of Sports Science*. 27(13):1483-96.
- Gürgân, U. (2006a). Yılmazlık Ölçeği (YÖ):Ölçek Geliştirme, Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32 (2), 45-74.
- Gürgân, U. (2006b). “Grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerine etkisi,” Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Howard, S. & Johnson, B. (2000). What makes the difference? Children and teachers talk about resilient outcomes for children "At Risk". *Educational Studies*, 26 (3), 321-337.
- Jew, C., Green, K. E., & Kroger, J. (1999). Development and validation of a measure of resiliency. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 32 (2), 75–90.
- Kararımak, Ö. (2007). “Deprem yaşamış bireylerde psikolojik sağlamlığa etki eden kişisel faktörlerin incelenmesi: bir model test etme çalışması,” Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara; Nobel Yayınları.
- Kırımoğlu, H., Yıldırım, Y., Temiz, A. (2010). İlk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yılmazlık düzeylerinin incelenmesi (Hatay İli Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 4 (1), 88-97.

- Konter, E. (1996) Bir Lider Olarak Antrenör. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Magnusen, M.J. (2010). Differences in strength and conditioning coach self-perception of leadership style behaviors at the National Basketball Association, Division I-A, and Division II levels. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 24(6), 1440-50.
- Margalit, M. (2003). Resilience model among individuals with learning disabilities: proximal and distal influences. *Learning Disabilities Research Practice*, 18(2), 82-87.
- Martin-Krumm, C.P., Sarrazin P.G., Peterson, C., Famose, J.P. (2003). Explanatory style and resilience after sports failure. *Personality and Individual Differences* 35(7),1685-1695.
- Miller, M. (2002). Resilience elements in students with learning disabilities. *Journal of Clinical Psychology*. 58 (1), 291-298.
- Oliver, E.J., Hardy, J., Markland, D. (2010). Identifying important practice behaviors for the development of high-level youth athletes: Exploring the perspectives of elite coaches. *Psychology of Sport and Exercise*. 11(6), 433-443.
- Özcan, B. (2005). “Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler açısından karşılaştırılması,” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rak, C.F. & Patterson, L.E. (1996). Promoting resilience in at-risk children. *Journal Of Counseling & Development*. 74 (4), 368–374.
- Short, S.E. & Short, MW. (2004). Coaches' assessment of their coaching efficacy compared to athletes' perceptions. *Perceptual and Motor Skills*, 99(2):729-36.
- Terzi, Ş. (2008a). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 297-306.
- Toprak, G. (2009). “Yılmazlık” Anadolu Üniversitesi, Hayatın İçinde Anadolu Haber, Haftalık İletişim Gazetesi, (Çelen,F.,&Akyayla, G., Haberi) Sayı:527, Aralık, 2009.
- Vance, E. & Sanchez, H. Creating a service system that builds resiliency. NC Department Of Health And Human Services. 1998.